

SIMON
ROZENDAAL

We lopen te hard van stapel in de energietransitie

Heel veel uitdrukkingen wortelen in ons maritieme verleden. Zoals: 'Rustig aan, dan breekt het lijntje niet.' Het betekent dat je niet te hard van stapel moet lopen. Dat is er trouwens ook een. Wanneer een nieuw schip te water wordt gelaten, komt het van de 'stapels' – blokken hout onder de kiel – en wordt het met touwen onder controle gehouden. Wanneer de stapels te snel worden weggetrokken, kan het lijntje breken en het schip alsnog kapseizen.

Het zijn wijze uitdrukkingen. Bij elke verandering komt het aan op het juiste moment en tempo. Ook bij de energietransitie, het afscheid nemen van fossiele brandstoffen, moet het nieuwe schip behoedzaam te water worden gelaten. Dat gebeurt niet. Richard Tol, hoogleraar economie in Amsterdam en Sussex (Engeland) en een gekend klimaatdeskundige, zei in het *AD* dat we te hard gaan. 'Klimaatbeleid kan goedkoop, maar als je te snel gaat, wordt het duur.' Hij geeft als voorbeeld warmtepompen. Redelijk betaalbaar in een nieuwbouwhuis maar absurd in een oud huis, dat je eerst half moet slopen alvorens een warmtepomp nut heeft.

Nederland vaart in de energietransitie op de verkeerde bakens. Bij ontwikkelingen die echt het verschil zouden kunnen maken, gaan we traag. Zoals bij het bouwen van kerncentrales, het isoleren van oude huizen en het aanleggen van snelle en betaalbare internationale treinverbindingen. Maar bij technieken die fossiele brandstoffen maar slecht kunnen terugdringen, zetten we juist alle zeilen bij.

Zo lopen we veel te hard van stapel met warmtepompen, waterstof, wind op land, wind op zee en zonneweides. In het grootste deel van Nederland zit het stroomnet tjokvol. In nieuwe bedrijfspanden zitten wel stopcontacten, maar daarin kun je stekkers steken tot je een ons weegt: er komt geen elektron uit. Tot nu toe werden particulieren ontzien, maar eind vorig jaar werden ook de eerste nieuwbouwwoningen zonder stroom opgeleverd, in Almere en Nijmegen-Noord.

Dat komt door stupiditeit van de overheid. Al vele jaren waarschuwen energiebedrijven dat meer en dikkere elektriciteitskabels nodig zijn door al die windmolens en zonneweides. Plus door de prioriteiten die de kabinetten-Rutte stelden: hoppa, zo snel mogelijk van het gas af.

Dat heerlijke, schone aardgas heeft ons niet alleen schatrijk gemaakt. Het heeft eraan bijgedragen dat de luchtvervuiling hier te lande vrijwel is verdwenen, en het stoot ook nog eens de helft minder CO₂ uit dan steenkool. Bovendien heeft geen land zo'n perfect gasnet. Tuurlijk moeten we eens van het fossiele aardgas af, in 2050 of 2070 of zo, maar niet nu al, zoals achtereenvolgende kabinetten decreterden. Opnieuw Richard Tol: 'Het beleid wil gewoon te snel.'

In Duitsland is de stroomprijs dankzij al die 'spotgoedkope' windmolens en zonnecellen – maar niet heus dus – inmiddels de helft duurder dan elders. De zware industrie verlaat het land. En dat gaat ook hier gebeuren. Hele sectoren zijn al geslachtofferd op het groene altaar (kokkelvisserij, sleepnetvisserij), te vrezin is dat de veeteelt en glastuinbouw ook eraan moeten geloven.

Dat we een van de rijkste landen ter wereld zijn, komt dankzij de chemische industrie die we nu het land uitjagen, deels omdat we risico's bij bedrijven uitvergroten (Chemours, Tata Steel) dan wel deze aanhoudend onbeschoft bejegenen (Shell). De rest (Yara, Dow, OCI) pesten we weg met hoge energieprijzen. Werkgeversvoorzitter Ingrid Thijssen hees onlangs in *EW* de stormbal: 'Nederland is niet meer aantrekkelijk om te ondernemen.'

Het geldt ook voor Europa. Hoera, de ont koppeling tussen CO₂-uitstoot en economie is nergens zo sterk als in de Europese Unie. Maar ja, het nationaal inkomen van de eurozone was in 2008 nog even groot als dat van de Verenigde Staten, maar in 2023 opeens 40 procent minder. Als dit zo doorgaat, raken we aan lager wal.

Mensen zijn niet gek en dus erodeert het draagvlak bij de bevolking. Ook daarom moet het roer om. En is het een goede zaak als Wopke Hoekstra (CDA) in Brussel en het nieuwe kabinet in Den Haag het überambitieuze klimaatbeleid gaan afremmen. Opdat het lijntje van de energietransitie niet breekt.

EW

Tuurlijk moeten we ooit eens van dat fossiele aardgas af, in 2050 of 2070, maar niet nu al